

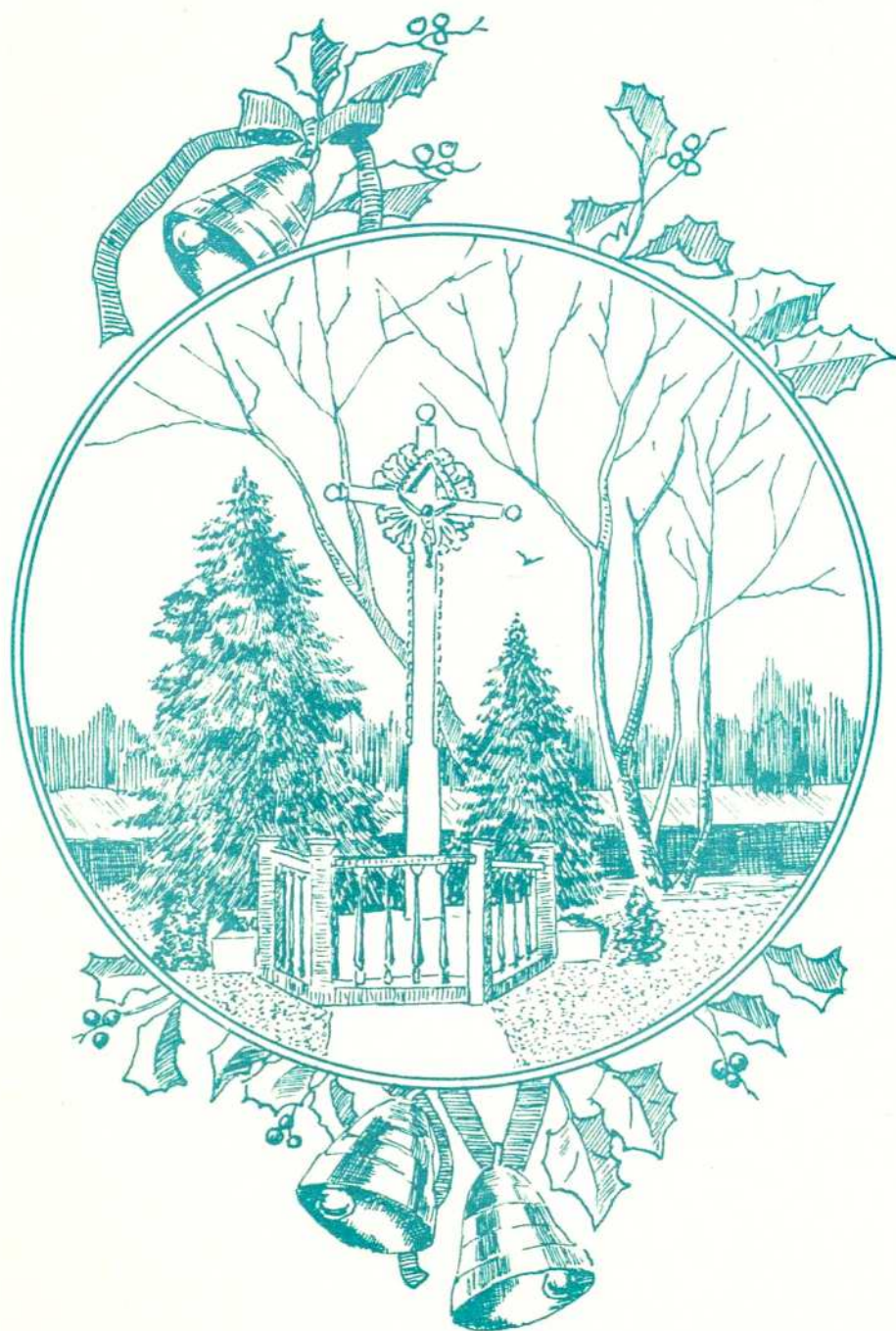
EGGLUTÉ

MARCH

1996

KOVAS

Vol. 47 / Nr. 3

E G L U T Ė

KOVAS / MARCH / 1996 Vol. 47 / Nr. 3

TURINYS

- 1 LABĄ RYTĄ, *Vytė Nemunėlis*
- 2 LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS AKTAS
DĖL LIETUVOS NEPRIKLAUSOMOS VALSTYBĖS ATSTATYMO
- 3 LIETUVA — VĖL LAISVA!
- 5 MIELA LIETUVA, *Kristė Jankutė-Zombor*
- 6 EGLUTĖ, *Julija Švabaitė*
- 9 ŠTAI JAU EŽERAS UŽŠALO, *Leonardas Žitkevičius*
- 11 TIKIU
- 16 TAUTODAILĖ
- 19 JEI NEBŪTŲ KALBOS — TAI NEBŪTŲ LIETUVOS
- 21 SENELIS IR MOKSLAS
- 22 PIRMASKYRIS MOKINUKAS, *Vytė Nemunėlis*
- 23 PUPŲ PĖDAS, *Kostas Kubilinskas*
- 24 IŠ TAUTOSAKOS LOBYNO
- 25 AR ŽINAI? *Ramunė Kubiliūtė*
- 29 GALVOSŪKIAI
- 31 JUOKŲ MAIŠELIS
- 33 KNYGA — GERA DOVANA
- 34 DĖKOJAME MŪSŲ RĖMĖJAMS

EGLUTĖ: mėnesinis lietuviškas laikraštėlis vaikams užsienyje. Išeina 10 numerių per metus; prenumerata - 15 US dol., į Lietuvą ir kitus kraštus - 20 US dol. Atsiųstą medžiagą redakcija taisy ir tvarko savo nuožiūra.

REDAKCIJA: 13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441

Redakcinis kolektyvas: Alicija Brazaitienė, Regina Kučienė, Aldona Rauchienė, Vida Rimienė, Edvardas Šulaitis, Irena Šerelienė.

LEIDŽIA: JAV LB Švietimo Taryba

REDAKTORĖ: Regina Kučienė

TECHNINĖ REDAKTORĖ: Audronė Norušienė

ADMINISTRATORIUS: Viktoras Kučas

13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441

Tel. (708) 301-6410; Fax: (708) 301-6410

EGLUTĖ (USPS 169-200) a magazine for children in the Lithuanian language. Published monthly except July and August. Yearly subscription \$15.00, single copy \$1.50, to Lithuania and other countries. \$20.00 (USA currency). Published by Lithuanian Educational Council of the USA, Inc., 13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441. Second class postage paid at Lockport, IL 60441. Postmaster send address corrections to: EGLUTE, Lithuanian Educational Council of the USA Inc., 13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441.
Printed by DRAUGAS, Chicago, IL 60629.

LABA RYTA

Labą rytą, gerasis Dievuli,
Labą rytą, tėveli, motule, —
Noriu dieną gražiausiai sutikti,
Būti geras visiems, nesupykti.
Per dienele gerokai paaugti
Ir laimingai naktelės sulaukti.

Vytė Nemunėlis

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos

AKTAS

DĖL LIETUVOS NEPRIKLAUSOMOS VALSTYBĖS ATSTATYMO

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, reikšdama tautos valią, nutaria ir iškilmingai skelbia, kad yra atstatomas 1940 metais svetimos jėgos panaikintas Lietuvos valstybės suvereninių galių vykdymas, ir nuo šiol Lietuva vėl yra nepriklausoma valstybė.

Lietuvos Tarybos 1918 m. vasario 16 d. Nepriklausomybės aktas ir 1920 m. gegužės 15 d. Steigiamojo seimo rezoliucija dėl atstatytos Lietuvos demokratinės valstybės niekada nebuvo nustoję teisinės galios ir yra Lietuvos valstybės konstitucinis pamatas.

Lietuvos valstybės teritorija yra vientisa ir nedaloma, joje neveikia jokios kitos valstybės konstitucija.

Lietuvos valstybė pabrėžia savo ištikimybę visuotinai pripažintiems tarptautinės teisės principams, pripažįsta sienų neliečiamumą, kaip jis suformuluotas 1975 metų Europos saugumo ir bendradarbiavimo pasitarimo Helsinkyje Baigiamajame akte, garantuoja žmogaus, piliečio ir tautinių bendrijų teises.

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba kaip suvereninių galių reiškėja šiuo aktu pradeda realizuoti visą valstybės suvereniteta.

Vytautas Landsbergis

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas

L. Sabutis

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos sekretorius

Vilnius, 1990 m. kovo 11 d.

LIETUVA — VĖL LAISVA!

KOVO VIENUOLIKTOJI

Justinas Marcinkevičius

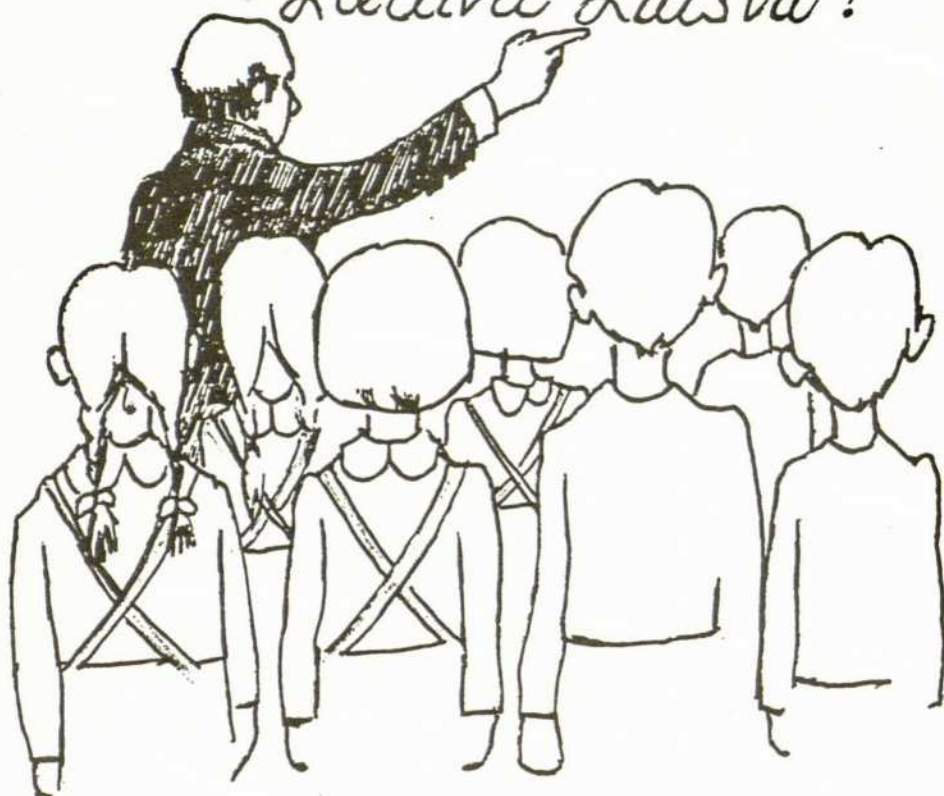
Kiek rovē – neišrovė.

Kiek skynė – nenuskynė.

Todėl, kad tu – šventovė.

Todėl, kad tu – Tėvynė.

Lietuva Laisva!

1990 metų kovo 11-oji yra atmintina diena. Tą dieną atkurta Lietuvos nepriklausomybė. Aukščiausioji Taryba nutarė, kad Lietuva atsiskiria nuo Sovietų Sąjungos ir vėl tampa savarankiška valstybe. Tai labai svarbu.

Lietuvių tauta niekada nesutiko su laisvės praradimu. Partizanai už ją aukojo savo gyvybę, daugybę žmonių kentėjo lageriuose, tremtyje. Ilgais sovietinės priespaudos metais (1940 - 1990), kai daugelis jau nesitikėjo sulaukti laisvės ryto, Lietuvos žmonių širdyse neužgeso laisvės troškimas. Reikėjo tik tinkamo momento, kad jis prasiveržtų galinga jėga. Toks momentas atėjo, kai didžiulė Sovietų Sąjungos valstybė pradėjo

*Lietuvos Sąjūdžio
(nuo 1988) vadovas ir
Lietuvos Respublikos
Aukščiausiosios Tarybos
pirmininkas (1990-1992)
Vytautas Landsbergis*

irti ir nebeįstengė išlaikyti pavergtų tautų, tarp jų ir lietuvių. Jos ėmė reikalauti daugiau teisių, leisti tvarkytis savarankiškai. Įsiziėbė viltis vėl atgauti prarastą laisvę. 1988 m. vasarą žmonės, kurie norėjo matyti savo kraštą laisvą, susibūrė į Lietuvos sąjūdį, greit apėmusį visą kraštą. Į Lietuvos Aukščiausiąją Tarybą žmonės išrinko daug Sąjūdžio remtų nepriklausomybės šalininkų. Aukščiausios Tarybos pirmininku tapo Sąjūdžio vadovas

Vytautas Landsbergis. Sąjūdis atkūrė Lietuvos nepriklausomybę.

Ir štai jau šešeri metai, kai mes džiaugiamės atkurta nepriklausoma Lietuva!

Miela Lietuva

Kada Lietuvai mielai
Tikrai bus gerai?

Sako jau laisva,
Bet vargų pilna.

Skausmą jaučia vis
Lietuvos širdis.

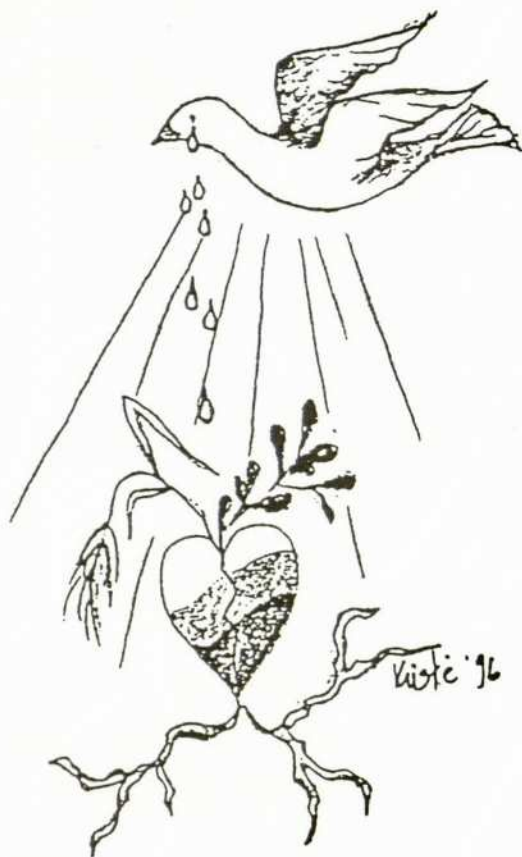
Daug matome blogų
įvykių, žmonių.

Kada Lietuva
Tikrai bus laisva?

Prašome Viešpaties
Duoti Jai vilties.

Siunčiam daiktus ir maldas,
Kad palengvintų naštas.

Tikim bus gerai
Lietuvai mielai.

Kristė Jankutė-Zombor
Detroito Žiburio lituanistinės mokyklos
I-mo skyriaus mokytoja

EGLUTĖ

Julija Švabaitė

Pasibaigė Kalėdų šventės. Ji gulėjo išmesta ant snieguotos žolės, šalia šiukšlių dėžių. Pravažiuojanti šiukšlių išvežimo mašina ištuštino dėžes, o eglutės nepaėmė. Išlipęs iš mašinos žmogus dar paspyrė koja ir paliko ją gulėti.

Daivutė verkė. Ji miegojo, kai tėtis eglutę nurengė, sudėjo žaisliukus į dėžutes, ir išnešė eglutę laukan. Dabar mergaitė buvo liūdna, nes jai buvo labai gaila išmestos eglutės, tokios vargšės, pageltusiais, byrančiais spygliais.

— Kitais metais pirkim dirbtinę, – kalbėjo tėtis. — Tikrai gaila žiūrėti į tą vargšą medelį, o be to, tiek darbo...

— Bet dirbtinė tai ne žalia, kvepianti mišku, laukais, primenanti tėviškę, – beveik susigraudino mama.

Šiukšlių mašina turėjo atvažiuoti dar kartą tik už keturių dienų. Daivutės ir Ginos tėveliai čia neseniai persikėlė gyventi, ir tai buvo pirmos jų Kalėdos šioje apylinkėje. Tėveliai nežinojo eglučių išvežimo dienos, o kaimynai anapus gatvės taip pat, turbūt, nežinojo, nes buvo išnešę savo didžiulę pušį. Tos pušies šiukšlių mašina taip pat nepaėmė.

Eglutė ir liko gulėti vieniša, vėjo pastumdoma, o tą dieną ir snigo. Sniegulės leidosi ant jos ir ant žalių gyvatvorių lyg mažytės baltos plaštakėlės.

Daivutei šešeri metai. Jai patiko Kalėdų šventės, dovanėlės, o ypač Kalėdų Senelis, kuriam ji turėjo padeklamuoti eilėraštį. Ir deklamavo, ir dainavo kartu su Seneliu. Sesutė Gina visą laiką tik šypsojosi. Deklamavo ji ilgą Vytės Nemunėlio eilėraštį. Daivutė

truputį bijojo didelių, juodais rėmais Kalėdų Senelio akinių. Nuleidusi galvutę, tik žiūrėjo į Senelio batus, kurie jai labai priminė dėdės Andriaus geltonas pušnis, kurių smaili galai buvo taip daug užsirię, kad vaikai iš tų pušnių turėdavo gardaus juoko.

Sesutę Giną tuoj po Kalėdų išsivežė močiutė su tėtuku į tą seną apylinkę, kur jie dar gyveno. Gina buvo labai išsiilgusi savo draugių, su kuriomis ten lankė vietinę mokyklą.

Jau temo. Tėtis su mamyte žiūrėjo TV. Mamytė truputį sirgo, sėdėjo sofoje užsiklojusi stora antklode.

Daivutė vis dairėsi pro langą. Taip gražiai snigo, atrodė visai nešalta.

— Tėti, ar aš galiu truputį išbėgti laukan? Noriu pažiūrėti, kaip sninga. Ar rytoj galėsime nulipdyti sniego senį?

— Žinoma, Daivute. Gali pabėgioti, tik apvyniosiu tavo kaklą, kad nesusąltum, užmausiu tą šiltą, naują kepuraitę...

Tėtis padėjo jai apsirengti.

O toje mažoje galvutėje iškilo ir jau augo nauja mintis:

„Aš nepaliksiu lauke eglutės, kur ji gulės per naktį tokia viena, be blizgučių ir burbuliukų...”

Tėtis su mamyte garsiai juokėsi. Jie žiūrėjo filmą su George Burns.

Mergaitė pasiėmė nuo lentynėlės garažo atidarytuvą ir išbėgo laukan. Greitai įtempė eglutę į garažą, uždarė duris ir uždegė šviesą.

Eglutė dar spindėjo neištirpusiomis sniegulėmis, kurios pamažu virto vandens lašeliais.

— Aš tavęs neleisiu išvežti, aš tave papuošiu ir tu liksi su manimi čia iki kitų Kalėdų, – šnibždėjo mergaitė. Kaip tyčia, tėtis dar nebuvo išnešęs eglutės žaisliukų į sandėliuką, kur buvo sudėti

visoki dovanų vyniojimo popieriai ir dėžės su senomis lemputėmis, kurios jau nebedegė.

Daivutė tyliai pravėrė šeimos kambario duris. Tėtis su mamyte vis juokėsi ir juokėsi. Galbūt jie ją visai ir užmiršo... Bet gerai, kad jos dar neieško, – jie žino ir visą laiką kalbėjo, kokia čia saugi ir rami apylinkė, kad galima palikti neužrakintas duris net per visą naktį.

Mergaitė atidarė pirmą kalėdinių žaislų dėžutę. Čia buvo sudėti rausvi burbuliukai. Ji atsiminė, kaip tėveliai kalbėdavo, kad tai vieni iš pirmųjų eglutės žaisliukų, kai tėtis buvęs šešerių metų. Tėtis irgi buvo kada nors šešerių metų? Tai beveik neįtikėtina! Bet dabar nebuvo laiko apie tai galvoti.

Po valandėlės eglutė stovėjo išpuošta, atremta į senas kopėčias. Trūko tik žvakučių, kurių Daivutė niekaip negalėjo rasti. Mergaitė atsiduso: „Čia bus mano pirmoji paslaptis. Ir tą paslaptį aš išduosiu tik sesutei, kai ji grįš, ir pusbroliui Juliukui.“

Iš ryto buvo sekmadienis. Jie ilgai miegojo, o atsikėlęs tėtis pasigedo lauke eglutės.

— Gal koki vaikiščiai nusitempė? Gal vėjas nunešė, o gal vakar vakare atvažiavo šiukšlių mašina? – Tačiau kaimynų didžiulė pušis išsiskėtojusi taipgi gulėjo ant žolės.

Išsirengę važiuoti į bažnyčią, visi nuėjo į garažą. Staiga tėtis sušuko:

— Na kas čia dabar!? Kokios čia dvasios atėjo? Eglutė sugrįžo ir dargi išpuošta! Daivute, gal tu pastebėjai, gal tavo mylima draugiška dvaselė (friendly ghost) apsilankė?

Daivutė nieko neatsakė.

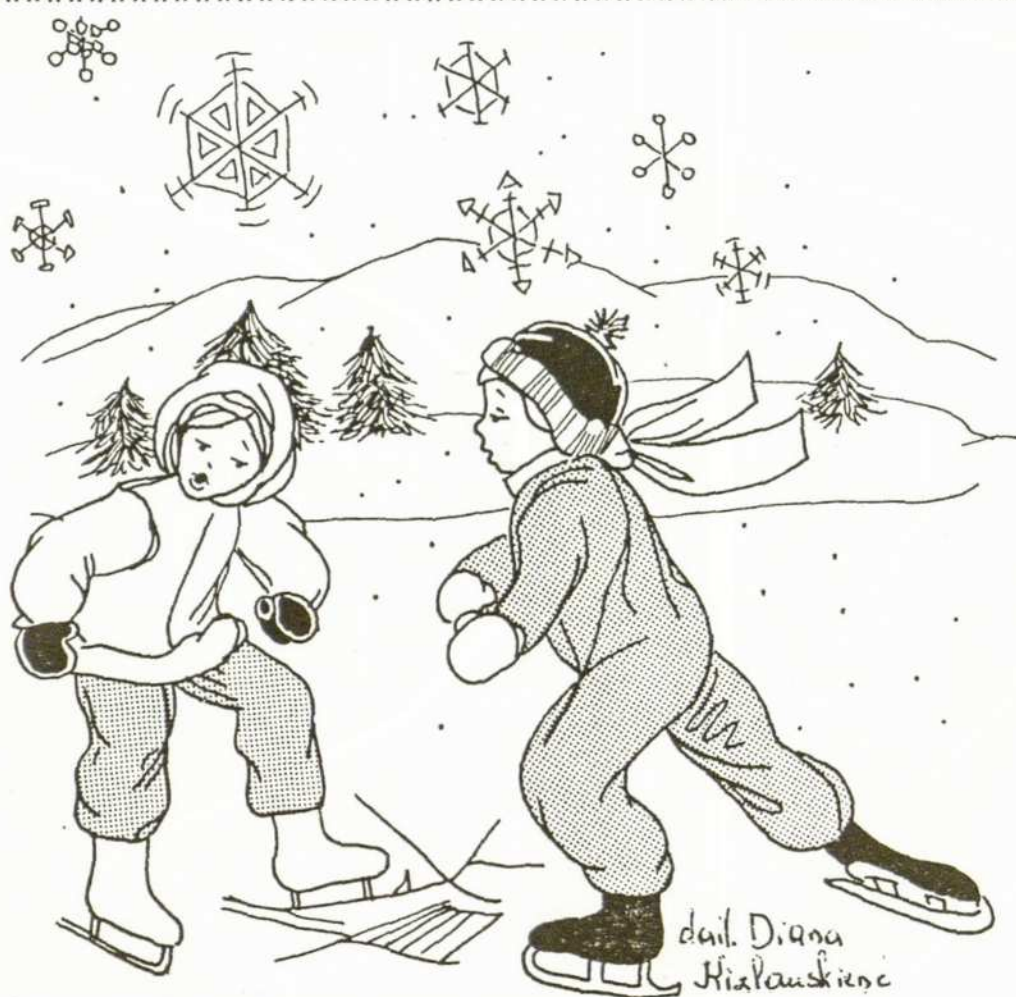
Tėtis mirktelėjo mamai viena akimi, o Daivutė apsidžiaugė, kad niekas nežino jos paslapties.

ŠTAI JAU EŽERAS UŽŠALO

Leonardas Žitkevičius

Štai jau ežeras užšalo.
Ei, valio, mums į sveikatą:
Galim čiuožti kaip ant stalo —
Visas ežeras užšalo!

— Vyrų, dumkime į salą!
Ledas tvirtas, nors ir trata!..
— Ai, ai, ai!.. Dar neužšalo!..
Štai prisėmiau vieną batą...

dail. Diana
Kizlauskienė

KAZIUKO MUGĖ

Žmonės, pėsti ir važiuoti, iš visų pusių į ją traukia:

„Pirks močiutė verbą gražią,

O mamytė – kraite.”

Kaziuko mugėje – gražiausi meistrų darbai. Dairykis, rinkis. Ypač akį traukia Vilniaus verbos. Nuo seniausių laikų jos pardavinėjamos per Kaziuko mugę vieversiu giedant pirmąją giesmę.

Ar mugė – tik pavasariu pasidžiaugti? O ne!

Seniai, seniai, daugiau kaip prieš 500 metų, gyveno kunigaikštis Kazimieras. Jis nesiekė valdžios, buvo jautrus ir rūpestingas. Labai jaunas mirė, palaidotas Vilniaus Arkikatedroje. Po mirties karalaitis paskelbtas šventuoju, Lietuvos globėju.

Šventasis Karalaiti,
Globok tėvynę mūsų.
Laukus, gimtinės šlaitą
Ir židinius namų.

O Karalaiti šventas,
Leisk Viešpaties vardu
Mums amžinai gyventi
Prie Nemuno krantų.

Antanas Paulavičius

KARALAITIS ŠV. KAZIMIERAS

1458-1484

Vienuolis domininkonas Dionyzas, susisupęs savo juodon skraistėn, skubėjo per katedros aikštę link Neries. Buvo dar žiema ir apyaušrio vėjas buvo kandus. Didysis apvalios varpinės laikrodis jau skelbė 5-ą val. ryto, o kepyklėlė prie Kačergos upelio buvo dar tolokai. Iš ten jis kas antrą rytą dideliam maiše parnešdavo šiltus, didelius duonos kepalus savo broliams kunigams pamokslininkams. Kepyklėlė gaudavo miltų iš karališkojo malūno, tad vienuoliams duonos netrūko.

Eidamas pro varpinę, brolis Dionyzas tarp didžiųjų katedros kolonų pastebėjo žmogų, įsispraudusį kampelin prie uždarytų katedros durų. Pamanęs, kad ten koks sušalęs elgeta, brolis Dionyzas nubėgo prie katedros durų ir pajudino ruda gelumbe apsisiautusių žmogų. Kai šis atsisuko ir pažvelgė į brolių Dionyzą, vienuolis net aiktėlėjo: — Karalaiti Kazimierai! Šalta! Skubėkit atgal pilin!

— O bet mielas broli Dionyzai! – atsiliepė karalaitis, – Jis čia taip arti, tabernakulyje, tik už šių durų... Negaliu palikti Jo vieno.

Jaunasis karalaitis Kazimieras buvo antrasis Kazimieras Jogailaičio ir Vokietijos imperatoriaus Albrechto II Habsburgo dukters Elzbietos sūnus. Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio ir Lenkijos karaliaus Kazimiero šeimoje augo šeši sūnūs ir penkios dukterys.

Vyriausias karaliaus Kazimiero sūnus Vladislovas tapo Čekijos ir Vengrijos karaliumi. Pats karalius Kazimieras, nors ir lankydavosi dažnai Lietuvoje, gyveno Krokuvoje. Savo pavaduotoju į Lietuvą siųsdavo karalaitį Kazimierą, kuris buvo protingas, doras ir teisingas.

Vienuolis Dionyzas žinojo daug paslapčių apie karalaitį Kazimierą. Jis žinojo, kad karalaitis po puošniais atlasiniais rūbais vilkėjo ašutinę. Pačiam Dionyzui kartais visa oda skaudėdavo nuo ašutinės šiurkštumo, o čia gi karalaitis, būsimas Lietuvos valdovas... Dionyzas taip pat žinojo, kad karalaitis Kazimieras niekad neguldavo į savo karališką lovą, bet miegodavęs ant plikų grindų. Karalaitis buvęs dosnus ir gailestingas visiems. Ne kartą pasišaukęs brolių Dionyzą, duodavęs vienuolynui sidabrinukų. Sakydavęs:

— Kad tik gerbiami kunigai pamokslininkai gerai studijuotų ir Veritas skelbtų.

Ilgainiui vienuolis Dionyzas priprato matyti karalaitį Kazimierą prie katedros durų. Kartais Dionyzas priklaupdavo prie karalaičio ir kartu su juo sugiedodavo himną švč. Marijai. Karalaitis Kazimieras Jėzaus Motiną Mariją labai mylėjo. To himno dalis žinoma ir šiandien: „Kasdien, kasdien giedok Marijai." Bet, išgirdęs varpinės laikrodžio dūžius, Dionyzas palikdavo karalaitį ir nubėgdavo šiltos duonelės broliams parnešti.

Sv. Kazimieras (Ilaudies raizlins)

Taip prabėgo keletas metų. Ar lijo, ar snigo, ar žvarbūs vėjai pūtė, karalaitis Kazimieras vis meldavosi prie uždarytų katedros durų. Kartą vienuolis Dionyzas, skubėdamas pro varpinę, nepastebėjo karalaičio Kazimiero. Nebuvo jo ten nei po dviejų dienų, nei po dviejų savaitių. Susirūpinęs Dionyzas klausė brolių kunigų, kur dingęs karalaitis. Ir sužinojo dar vieną paslaptį: karalaitis Kazimieras, sergantis džiova,

yra išvežtas į Gardino pilį.

1484 m. kovo mėn. 4 d., auštant, Gardino pilyje užgėso karalaičio Kazimiero gyvybė. Jis buvo 25 m. amžiaus.

Karalaičio Kazimiero palaikus palaidojo Vilniuje. Žmonėse greit pasklido jo švento gyvenimo atgarsiai. Buvo patirta ir stebuklų.

1518 m. rudenį vienuolis Dionyzas, jau žilas, menkas 72 m. senukas, sunkiai susirgo. Net savo ašutinės nebepajėge užsivilkti.

Vieną šviesų rytą į Dominikonų vienuolyno sunkias, medines duris pasibeldė iš Žemaitijos atkeliavęs vyras, vardu Visgaila. Tai buvo jauniausias vienuolio Dionyzo brolis. Kai nuvedė jį į celę pas Dionyzą, šis papasakojo broliui tokią istoriją:

— Brolužėli, mačiau tavo karalaitį!... Žinai, kaip mus vis puola ir puola maskviečiai... Pavasari, kai vijom maskolius, ištvino, išsiveržė Dauguvos upė ir mes niekur nebegalėjome pajudėti. Jų

kareiviai gi buvo anoj pusėj Dauguvos. Staiga, iš pilkų, lietingų debesų išniro riteris ant balto žirgo. Pamojęs mums sekti, riteris už kelių šimtų metrų perlėkė dangum į kitą upės pusę ir dingo. Sekdami juo, radome brastą ir laimingai persikėlėme per Dauguvą. Tada tai kirtom užpuolikams į kailį! Brolel, tas šaunusis riteris buvo tavo karalaitis!

— Taip, taip, – atsiduso vienuolis Dionyzas. Pažvelgęs pro celės langelį į dangaus mėlynę besistiebiančius Domininkonų bažnyčios bokštus, dar pridėjo:

— Dabar karalaitis Kazimieras mūsų visų...

Po poros metų apie tą ypatingą įvykį rašė jau ir Z. Ferreri.

1602 m. popiežius Klemensas paskelbė karalaitį Kazimierą šventuoju.

1636 m. šv. Kazimiero palaikai sidabriname karste buvo iškilmingai perkelti į Zigmanto Vazos įrengtą puošnią koplyčią katedroje. Tais pačiais metais šv. Kazimieras buvo paskelbtas vyriausiu Lietuvos globėju.

Šv. Kazimiero palaikai ir šiandien yra Vilniaus katedros šv. Kazimiero koplyčioje. Šventojo vardu yra pastatyta daugelis bažnyčių Lietuvoje, Lenkijoje, Belgijoje ir Amerikoje.

Šv. Kazimierą savo globėju yra pasirinkę lietuviai skautai ir Lietuvos vyčiai (JAV).

Po šv. Kazimiero palaikų perkėlimo į Vilniaus katedrą 1636 m., katedros aikštėje atsirado Kaziuko turgūs, nes atvykdavo daug maldininkų. Tie turgūs prasidėdavo šv. Kazimiero šventės išvakarėse. Juose daugiausiai būdavo pardavinėjami medžio dirbiniai, pintinės, riestainiai, meduoliai, meduolinės širdelės, vaikų žaisliukai, verbos. Šiuo papročiu sekdami užsienio lietuviai

skautai kasmet ruošia Kaziuko muge.

Šv. Kazimiero šventė yra kovo mėn. 4 dieną.

Rečiau vartojami žodžiai

ašutinė – ašutinis, storas, šiurkštus drabužis;

atlasas – blizgantis, šilkinis audinys;

brasta – negili upės vieta, per kurią galima perbristi;

celė – kuklus vienuolio kambarėlis, skirtas vienam asmeniui;

domininkonas – vienuolis, priklausantis Dominikonų Ordinui, kuris
buvęs įkurtas šv. Dominiko 1215 m. Prancūzijoje. Vieni iš
dominikonų buvo kunigai – pamokslininkai, kiti –
paprasti vienuoliai. Dominikonų šūkis „Veritas“ – tiesa;

dužis – kirtis, smūgis

džiova – (tuberkuliozė) – plaučių liga;

gelumbė – švelnus, apystoris vilnonis audinys;

riteris – drąsus, kilnus žmogus, kareivis;

sidabrinukas – tų laikų moneta, (moneta – metalinis pinigas);

skraistė – didelė skara;

tabernakulas (lot.) – švč. Sakramento laikykla;

verba – puokštė iš kadugio, gluosnio ar kt. šakelių, nešama bažnyčion

Verbų sekmadienį;

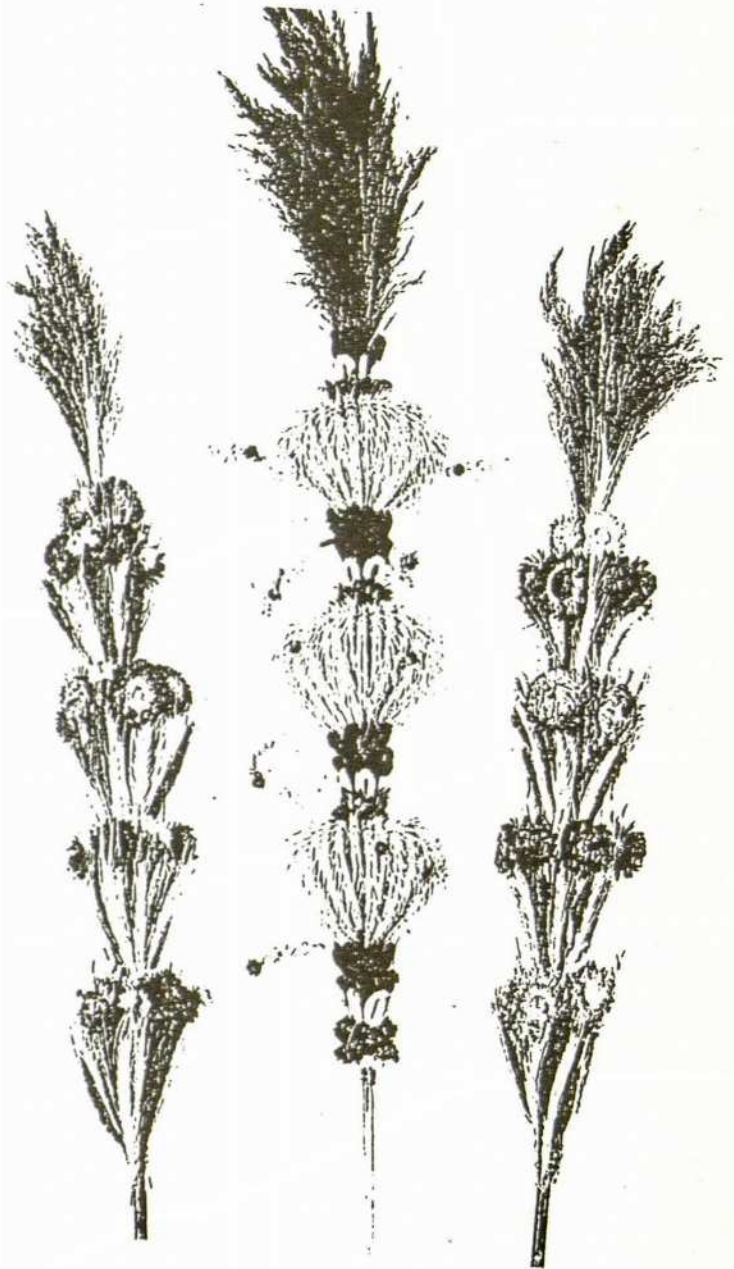
veritas (lot.) – tiesa;

Vilniaus verba – ypatinga, puošni verba. Ji padaroma ant neilgos
lazdelės stipriu siūlu pritvirtinant margas, džiovinas
gėles įvairiais raštais. Verbos viršūnėlėje yra džiovinų ar
dažytų smilgų pluoštelis. Vilniaus verbas žmonės irgi
nešdavosi į bažnyčią Verbų sekmadienį, o parsinešę
puošdavo jomis namus.

TAUTODAILĖ

VILNIAUS VERBOS

Susipažinkime su paprastų verbų reikšme Lietuvos žmonių gyvenime. Verbų sekmadienį (sekmadienį prieš Velykas), žmonės eidavo į bažnyčią su verbų puokštėmis (surišti augalai [gėlės / šakos], kuriuos žmonės gali nešti rankose). Vienur puokštės būdavo padarytos iš kadagio (juniper) šakelės, kitur – prie kadagio pridėdavo alyvos ar beržo šakelę. Kitose Lietuvos vietovėse, verbų puokščių

Įvairios verbos

pagrindą sudarė įvairių medžių šakelės (pav. žilvičio [osier], karklo arba gluosnio [willow]). Puokštes dažniausiai rišdavo seniausia šeimos moteris. Einant į bažnyčią, motina nešdavo didžiausią puokštę, o mergaitės nešė mažesnes puokštes, kurias kartais papuošdavo su popierinėmis ar gyvomis gėlėmis.

Žmonės sakydavo: verbos yra gamtos simbolis; tikėjo, kad kai kurie augalai galėdavo stebūklingai atgaivinti žemę po žiemos, o žmonėms – verbos nešdavo sveikatos, džiaugsmo ir laimės. Vėliau, verbų reikšmė susiderino su evangelijoje aprašytu Kristaus įžengimu į Jeruzalę. Visoje Lietuvoje buvo tikima, kad šventintos verbos atneša laimę ir saugo namus. Vilniaus verbos liaudies papročiuose neturėjo jokios ypatingos paskirties. Jos buvo Verbų sekmadienio dekoratyvinė dalis.

Vilniaus verbos labiausiai išsiskiria savo įvairumu (kiekviena yra kitokia). Jos yra daromos ar, kitaip sakant, rišamos Vilniaus rajone. Kiekviena verba yra meno dirbinys iš sausų augalų (gėlių, žolių, samanų, rugių, t.t.). Verboms yra vartojami darželio, vandens, miško ir laukų augalai. Augalai yra renkami per visus metus, nes kaip džiovinti augalai atrodo, priklauso kada jie yra renkami. Vienų augalų spalvos būna šviesesnės vasarą, o rudenį jos patamsėja ir t.t. Augalai yra džiovinami sukabinti pastogėse (vieta po stogu), nes yra labai svarbu, kad džiūnant augalai nesusisuktų.

Rišant verbas, naudojama tik peilis, žirklės, tiesus virbas (šaka) ir siūlai. Pritaisius viršūnę, padarytą iš įvairių smilgų ar kitų žolių, virbą reikia pamažu sukti dešine ranka, o su kairiaja dėti žiedus pagal išrinktą raštą. Rišant, siūlas turi būti gerai įtemptas.

Vilniaus verbos galima suskirstyti pagal jų formą (kaip jos atrodo):

volelinės verbos – anksčiau jas vadindavo kiliminės, nes raštas yra aiškus ir tankus (gėlės pridėtos viena prie kitos be tarpo); verba turi viršūnę ir naudojama vienodo storio virbas

rykštelinės verbos – viršūnės nedidelės arba jų visai nėra: rišamos naudojant kultūrinių (ne laukinių augalų) gėlių žiedus

plokščiosios verbos – forma primena paukščių plunksnas; rišama iš motiejukų (žolės rūšis) arba rugių varpų

drožlinės verbos – meistras (žmogus, kuris labai gerai žino kaip tą darbą atlikti) skusdavo iš tiesios ir nešakotos lazdos drožles (siauri, ilgi, ploni gabaliukai medžio); drožles pririšdavo mažais pundeliais apie virbą

figūrinės verbos – vainikėliai sudaryti iš pririštų drožlių, rugių ar motiejukų varpų primena aukštyrą apverstą varpą; kiti surišimai atrodo kaip karūnos

vainikinės verbos – vienašonė (daryta iš vienos pusės); tokiomis verbomis puošiami šventųjų paveikslai

Labai daug verbų galima pamatyti/įsigyti Vilniuje Verbų sekmadienį prie bažnyčių ir kovo pradžioje per Kaziuko mugę. Šie liaudies meno dirbiniai, dabar yra išdedami tautodailės parodose, naudojami dainų ir šokių ansamblių, puošia namus bei kapus. Verbos lieka „kaip po neatskiriama lietuvių tautodailės dalis.“

Šaltinis: Kudirka, J., Vilniaus verbos. – Vilnius, 1993.

JEI NEBŪTŲ KALBOS — TAI NEBŪTŲ LIETUVOS

Gimtoji kalba prasideda motinos lopšine, pasaka. Ji perduodama iš kartos į kartą. Tai ne tik bendravimo priemonė, bet ir tautos dvasios saugotoja, jos kultūros puoselėtoja.

Tęsiame neteiktinų svetimybų sąrašėlį.

Dešinėje pusėje rašomi taisyklingi žodžiai.

balaganos	–	netvarka
baumkuchenas, bankuchenas	–	šakotis, raguotis
blicas	–	blykstė, fotoblykstė
chrustai, krustai	–	žagarėliai, auselės
muštarda	–	garstyčios
papkė	–	aplankas, aplankalas, segtuvas
pečius	–	krosnis
petruška	–	petražolė
pončka	–	spurga
prosas	–	lygintuvas, laidynė
ružavas	–	rožinis, rausvas
sklepas	–	rūsys
smala	–	sakai, derva, degutas
šlipsas	–	kaklaraištis
šposas	–	pokštas, išdaiga, juokai
šniūras	–	virvė, raištis

Raidynas

A a Ȧ a B b C c Č č D d E e Ė e È è
F f G g H h I i Į į Y y J j K k L l M m
N n O o P p R r S s Š š T t U u U̇ u
Ū ū V v Z z Ž ž

Abėcėlė, ačiū tau,
kad aš pats jau paskaitau!

A

B C

AŠ MOKĖJAU

Vytė Nemunėlis

Aš mokėjau vieną raide,
bet manęs ji pasibaidė:
ji nubėgo pas vištas,
o aš mokiausi kitas.

Raidės

Ant lygaus baltučio sniego
daug juodų pėdelių miega.
Oi prikeltit raideles,
ant sniegelio — pėdeles!

B

Jas pabudinę, prikėlė,
rasit gražią pasakėlę!

IŠ PASAKŲ SKRYNIOS

SENELIS IR MOKSLAS

Vienas senelis, jau eidamas aštuntą dešimtį, kartą paaimanavo sau vienas: „Turtingi ir laimingi daugiausia yra tik mokytis žmonės. Štai aš negavau mokslo – ir esu toks neturtingas ir nelaimingas. Kai buvau mažas, tamsūs tėvai neleido mokytis, kai paūgėjau – laiko nebeturėjau. Dabar, kai sūnus padeda gyventi, atrodo, galėčiau pasimokyti, laiko turiu. Sakoma, kad mokytis niekada nesą vėlu“.

Ir senelis nutarė eiti į mokyklą.

Mokytojas pasodino senelį vieną į galinį suolą. Nors vaikai kikenė, bet senelis mokykloje išbuvo visą dieną.

Grįždamas iš mokyklos, senelis rado ant kelio odinį maišelį pinigų. Apsidžiaugė ir nusistebėjo: „Tai kokia mokslo galybė – tik vieną dieną pasimokiau, ir štai kokia laimė mane pasitiko“. Parsinešė namo pinigus, suskaitė ir rado, kad jų buvo daug.

Trečią dieną senelis, grįždamas iš mokyklos, sutiko ant širmo žirgo didelį poną. Jis buvo aną dieną pametęs pinigus tame kelyje ir dabar jojo paklausinėdamas, gal kas juos radęs. Paklausė ir senelio:

- Ar kartais, seneli, neradai pinigų čia bevaikščiodamas?
 - Radau, pone, – prisipažino senelis. — Visą maišelį radau.
 - Kada radai?
 - Na, kai pirmą dienąėjau į mokyklą, – atsakė senelis.
- Ponas tik pažiūrėjo į senelį ir nujojo sau.

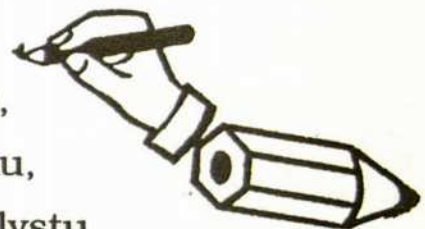
* * * * *

Pirmaskyris mokinukas

Vytė Nemunėlis

Man pieštukas kaip broliukas,
Man plunksnelė kaip sesuo —
Pirmo skyriaus mokinukas
Aš neblogas jau esu.

A B C gerai pažįstu,
Paskaitau ir parašau,
Jei kur truputį suklystu,
Tai labai atsiprašau.

PUPŲ PĖDAS

Kostas Kubilinskas

Mamyte, man jau gėda,
Ir juokiasi vaikai —
Mane lyg pupų pėdą
Skaron tu išukai.

Skara, kepurė, paltas,
Megztiniai keturi...
Ir stoviu kaip įkaltas
Aš kiemo vidury.

Nepakeliu aš kojų,
Nepasuku galvos.
Per kiemą aš ropoju
Kaip meškinas – vos vos...

Aš noriu palakstyti
Ir vaikščioti greičiau,
Mažiau skarų, mamyte,
Kad būtų man šilčiau!

IŠ TAUTOSAKOS LOBYNO

Padavimas apie Kęstutį ir Birutę

Didžiausi žemaičių priešai kitados buvo kryžiuočiai. Pavergę latvius ir nugalėję prūsus, jie panoro pavergti ir žemaičius, tai dažnai juos puldavo. Žemaičius smarkiai gynė garsusis kunigaikštis Kęstutis.

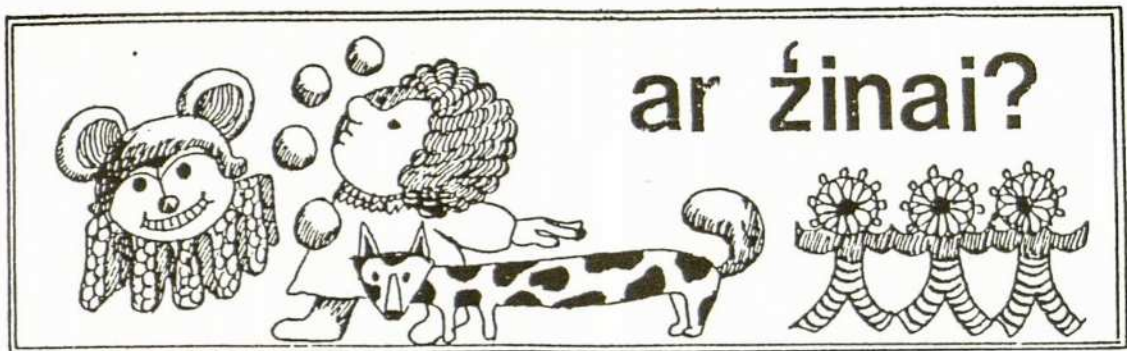
Vieną kartą Kęstutis pateko į kryžiuočių rankas. Kryžiuočiai džiūgaudami vedėsi jį į prūsų žemę. Kunigaikštis, gavęs patogią progą, užšoko ant žirgo ir pasileido į žemaičių pajūrį. Kryžiuočiai šoko vytis, bet Kęstučio žirgas buvo greitesnis, tai jie atsiliko.

Jau arklys pradėjo apilsti, tik pamatė karžygys pajūryje ugnelę. Nors buvo tamsu, pažino, kad tai Palangos aukuro ugnis. Prijojęs arčiau, sustabdė arklį.

Kęstutis ne kartą čia buvo buvęs ir išžiūrėjęs grakščią vaidilutę Birutę. Šį kartą nusprendė pasakyti, kad nori ją vesti. Pamatęs ją prie aukuro, priėjo ir pasiūlė būti jo žmona. Birutė atsakė, kad ji pasižadėjusi tarnauti dievams ir negalinti atsitraukti nuo amžinosios ugnelės. Bet Kęstutis neturėjo laiko ilgai kalbėti, aiškintis – kryžiuočiai galėjo keršyti pabėgusiam kunigaikščiui ir pulti žemaičius, todėl reikėjo skubėti prie savo kariuomenės. Arklys buvo kiek atilsėjęs, tai karžygys griebė Birutę į glėbį ir šoko į balną. Tik žemė sudundėjo, ir kunigaikštis dingo tamsoje.

Kęstutis, vedęs Birutę, ilgai ir laimingai gyveno Trakų pilyje. Jis susilaukė sūnaus Vytauto, labiausiai pagarsėjusio Lietuvos kunigaikščio.

Kai Kęstutis mirė, Birutė sugrižo į savo Palangą ir mirusi čia palaidota. Jai pagerbti buvo supiltas Birutės kalnas.

KNYGNEŠIAI

Kovo 16-oji – KNYGNEŠIO DIENA

Spaudos draudimo metai (1864 - 1904) sunkiai buvo prislėgę mūsų tautą. Tačiau ir nupynė jie mūsų istorijai vieną gražiausių vainikų: mažytė lietuvių tauta – pavergta, neorganizuota, visai mažai teturėdama sąmoningų žmonių – stojo į kovą su milžiniška Rusija dėl savo paniekintų teisių, stojo vienui viena ir bekovodama stiprėjo, ugdė pasitikėjimą savim, žingsnis po žingsnioėjo į laimėjimą ir, pagaliau, laimėjo nepriklausomybę.

Sunkią garbingą kovą dėl spaudos pradėjo vyskupas, tikras tų laikų tautos vadas, lygus didiesiems Lietuvos kunigaikščiams, Motiejus Valančius. Anais sunkiais laikais, kai visa Lietuva po 1863-64 metų sukilimo gulėjo rusų parblokšta ir sumindžiota, kai daug žmonių buvo išžudyta, ištremta, jis pirmas išėjo į kovą prieš pravoslavimą bei rusinimą ir tautos naikinimą, jis išėjo į kovą dėl uždraustos spaudos atgavimo.

Valdžios įsakymai dėl lietuviškų knygų ir mokyklų draudimų neliko tik žodžiais: jos tarnai tai uoliai vykdė.

Taip prasidėjo lietuvių sunki kova dėl būtiniausių žmogui teisių. Juo labiau valdžia persekiojo, tuo labiau kovojo tauta.

Praslinkus trims dešimtmečiams, knygų buvo įgabename ir platinama jau nebe šimtais, tūkstančiais, bet dešimtimis ir gal

šimtais tūkstančių. Prityrę ir išgudrę knygnešiai, knygų laikytojai bei platintojai jau geriau mokėjo knygas slapta gabenti ir apgauti savo priešus. Kuo daugiau knygų gabeno ir platino, tuo daugiau žandarai juos gaudė.

Spaudos draudimo laikai praėjo ir niekad gyveniman nebegriš. Tačiau mūsų sąmonėje, atmintyje jie amžinai turi pasilikti, nes jie priklauso prie garbingiausių mūsų istorijos laikų; prie tų laikų, iš kurių „mūsų sūnūs te stiprybę semia“; ji teisingai gali būti prilyginta prie didžiųjų kovų su kryžiuočiais, nes kaip kryžiuočių, taip ir knygnešių gadyneje pasireiškė tvirtas mūsų tautos būdas, pasiryžimas, nenugalima dvasia.

Iš Petro Rusecko knygos „Knygnešys“

Tęsiame toliau pasitikrinimą žinių apie Lietuvą.

Paruošė Ramunė Kubiliūtė

Lietuvoje klimatas yra malonus vasaros metu. Liepos mėn. vidurkis yra maždaug 16C (61°F). Lyja rugpjūčio mėn. ir grybautojams tai pats geriausias mėnuo eiti grybauti. Rita gyvena Amerikoje, bet ji žada aplankyti savo tetą Moniką Vilniuje. Teta Monika gyvena bute, bet savaitgalius ji praleidžia savo sodyboje prie miško už Vilniaus ribų. Teta Monika mėgsta grybauti, bet dar labiau, ji mėgsta išvirti uogienes ir kepti tortus, kuriuose yra jos auginti vaisiai.

Kokie vaisiai tikriausia galėtų augti tetos Monikos sode?

Pažymėk su „x“.

Bananai _____	Ananasai _____
Obuoliai _____	Kriaušės _____
Vyšnios _____	Apelsinai _____

PAUKŠČIAI

Lietuvoje yra maždaug 293 rūšių paukščių. Nors zoologijos sode galima rasti įvairių ir egzotiškų paukščių iš visokių pasaulio kraštų, ne visi galėtų gyventi Lietuvos klimato.

Surask ir apvesk rutuliu paukščių pavadinimus.

Šie paukščiai gyvena Lietuvos klimato.

balandis

gandras

vanagas

antis

kregždė

žvirblis

genys

varnas

c	g	a	n	d	r	a	s	a	m	o
v	a	n	a	g	a	s	u	n	ė	t
a	d	t	c	k	r	e	g	ž	d	ė
r	a	i	t	o	r	o	d	v	g	v
n	v	s	v	a	a	n	t	i	s	t
a	k	a	m	r	t	z	d	r	u	i
s	i	n	k	n	u	o	m	b	p	ė
n	m	r	t	o	v	r	t	l	v	d
o	č	b	a	l	a	n	d	i	s	r
b	d	a	ž	g	e	n	y	s	m	a

PAUKŠTIS STATYBININKAS (Bowerbird)

Žmonės, vaikščiodami miške, pamatė namelį, kuris turėjo net stogą ir kambarius. Galvojo, kad vaikai bus jį pastatę, bet labai nustebo sužinoję, kad namelį pastatė paukštis, vardu Statybininkas.

Aplink medį jis prideda samanų. Tada pastato namą iš šakelių, atremdamas į medį. Kartais jo namas yra net šešių pėdų aukščio! Žinoma, aplink turi ir sodą. Paukštis prineša spalvingų lapų, gėlių, akmenukų, kriauklių bei uogų ir sudeda viską aplink namą mažomis krūvelėmis. Gėlėms nudžiuvus, atneša naujas gėles.

Paukščiai, Mėlinieji Statybininkai, labai mėgsta mėlyną spalvą. Ieško mėlynų gėlių, uogų bei įvairių dalykų mėlynos spalvos. Jie net savo namus išdažo mėlynai! Dažus pasigamina iš anglies pelenų ir uogų sulčių mišinio. Net pasidaro teptuką iš medžio žievės ir, jį laikydamas snape, dažo.

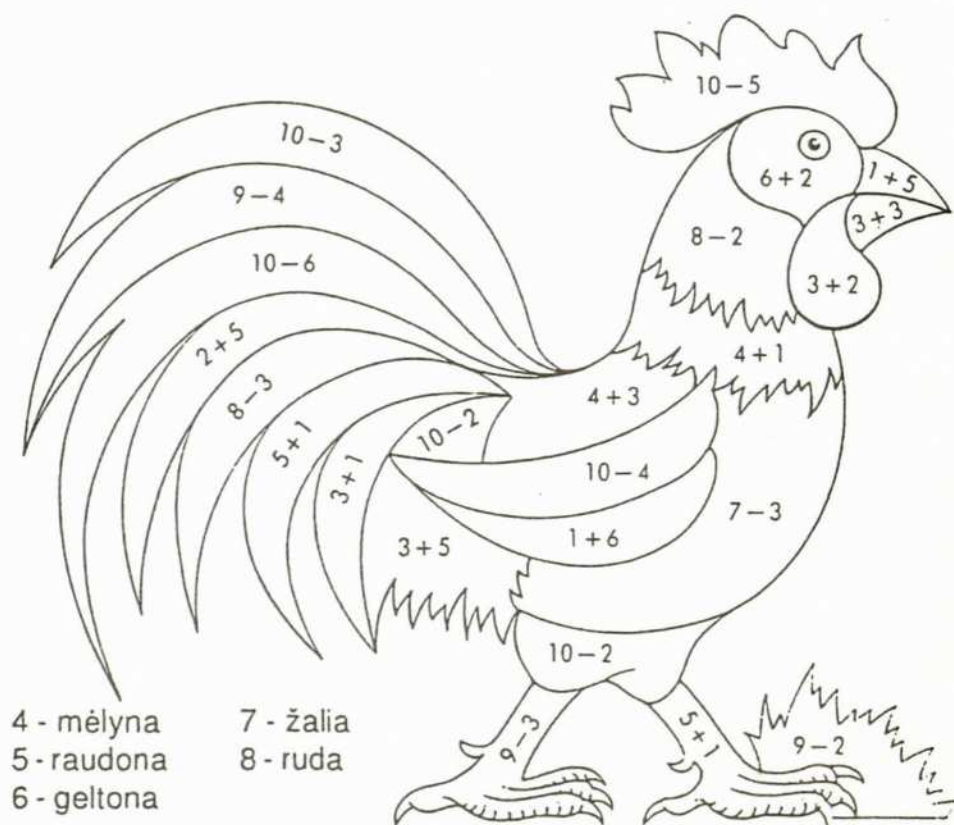
Paukščiui Statybininkui užtrunka mėnesiai pastatyti namą. Jis bando prisivilioti patelę. Kai ji skrenda pro šalį, jis sustoja dirbęs ir džiaugsmingai pradeda šokti kol ją laimi ir susiporuoja. Tačiau, kai

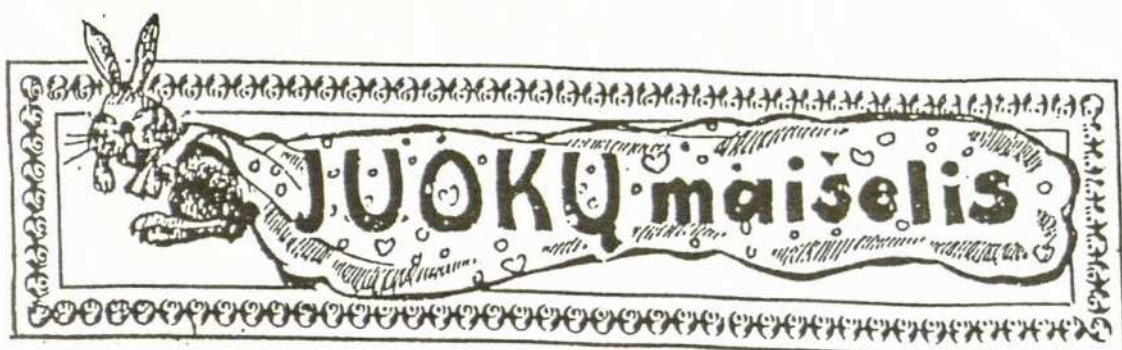
ateina laikas perėti, patelė išskrenda susisukti sau atskirą lizdą. Patinas neprišieda prie šių darbų. Jis net nežino, kad tapo tėvu. Visas jo dėmesys yra skiriamas namo priežiūrai ir puošimui. Todėl namas yra visada gražus!

Deimantė Žukaitė

Šiuose paveikslėliuose raskite 6 skirtumus

Atlikęs matematinius veiksmus, nuspalvink gaidį

Medžiotojas su dvivamzdžiu šautuvu tyliai žingsniuoja per mišką. Staiga jam per kelią pastoja lokys.

— Į medžioklę traukiate? – klausia.

— Ką jūs, loky! Skubu prie upelio žvejoti, – drebedamas iš baimės, atsako medžiotojas.

* * *

— Dangut, paskambink į informaciją ir paklausk, kiek trunka kelionė iš Čikagos į Bostoną, – prašo dukters mama.

Dangutė paskambina, pasisveikina ir teiraujasi, kiek laiko skrenda lėktuvas iš Čikagos į Bostoną.

- Minutėlę, – išgirsta malonų balsą ragelyje.

— Ačiū! – padėkoja mergaitė ir bėga pasakyti mamai, kaip greit jos pasieks miestą, kuriame gyvena močiutė.

* * *

Petras eina miegoti. Tėtė, linkėdamas labos nakties, pamato ant sūnaus pagalvės veidrodį.

— Kam tau tas veidrodis, Petriuk? – domisi tėtė.

— Mama sako, kad aš miegodamas būnu tikras angelas. Pasižiūrėsiu, ar teisybė...

* * *

Andriukas per pamoką iš kuprinės išsitraukė sumuštinį ir ėmė valgyti. Mokytoja jam nepiktai sako:

— Andriuk, o ką tu valgysi per pertrauką?

— Tai niekis, – ramiai atsako Andriukas, – kuprinėje turiu kitą.

* * *

Pavalgiusi Laimutė rengiasi dėti šaukštelį prie kitų į stalčių. Mama sako, kad pirma jį reikia nuplauti. Laimutė nenusileidžia:

— Ne, plauti nereikia, aš švariai nulaižiau.

* * *

— Močiute, pažaiskime meškas iš zoologijos sodo!

— O aš ką darysiu? – klausia močiutė.

— Tu būsi senelė, kuri meškoms mēto saldinius.

* * *

Anūkėlė, įsižūrėjusi į gromuliuojančią karvę, klausia:

— Graži karvutė, bet iš kur, seneli, gauni tiek daug kramtomosios gumos jai šerti?

* * * * *

ATITAI SYMAS

Gruodžio mėn. EGLUTĖS viršelis sukurtas jaunos bendradarbės Audros Adomėnaitės. Per klaidą atspausdintas klaidingas vardas ir pavardė.

ATSIPRAŠOME!

* * *

Gruodžio mėn. EGLUTĖJE „Ar žinai?“ skyrelyje buvo išspausdintas rašinys SUSIPAŽINKIME SU OTERIU – JŪRŲ KATINU.

Dėkingi skaitytojui, pateikusiam tikslų vertimą: oteris yra ūdra. Ūdros apibūdinimas randamas VAIKŲ ENCIKLOPEDIJOJE, išleistoje Vilniuje, 1994 m. VAIKŲ ENCIKLOPEDIJA gaunama, rašant Švietimo tarybos adresu. Kaina 15 dol., persiuntimas – 3 dol.

KNYGA — GERA DOVANA

JAV LB ŠVIETIMO TARYBOJE PLATINAMOS KNYGOS

MEŠKIUKAS RUDNOSIUKAS – Vytės Nemunėlio klasikinė knygelė.

Penktoji laida. Kaina 13 dol., plus persiuntimas.

TRYŠ PARŠIUKAI ir daug kitų pasakėlių. Laisvai atpasakotos
Brolių Grimų ir Andersono pasakos.

GULIVERIO NUOTYKIAI ir daug kitų pasakėlių.

MILŽINAI „Kartą buvo užburtas miškas, į kurį atkeliavo nykštukai
ir milžinai...”

Visos šios knygelės kietais viršeliais, spalvingos iliustracijos, puiki
popieriaus kokybė. Kiekvienos knygelės kaina 10 dol., plus
persiuntimo išlaidos (2-3 dol.).

ILIustruotas ŽODYNAS. Angela Wilkes ir Colin King. 1,200
reikalingiausių žodžių, paaiškintų paveikslėliais ir sakiniiais.

LIETUVIŲ - ANGLŲ KALBŲ ŽODYNAS VAIKAMS. Kaina 10 dol.

MIEGANČIOJI GRAŽUOLĖ – knyga jauniausiems skaitytojams.

Kieti viršeliai. Spalvingi paveikslai su vieno ar kelių sakinių
apibūdinimu. Kaina 10 dol.

Iš Walt Disney serijos:

PELENĖ, SNIEGUOLĖ, LIŪTAS KARALIUS, ALADINAS. Kieti
viršeliai. Puikios iliustracijos. Kiekvienos knygos kaina 10 dol.,
plus persiuntimas.

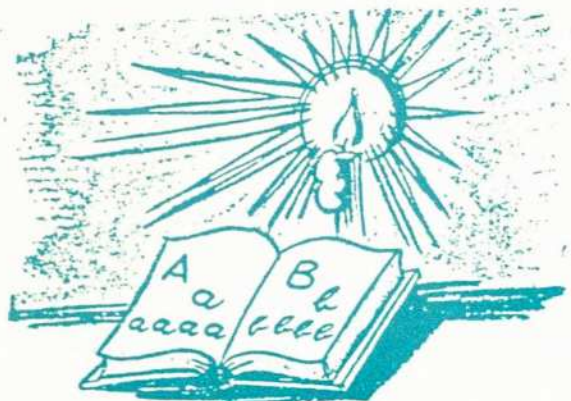
Knygos užsakomos šiuo adresu:

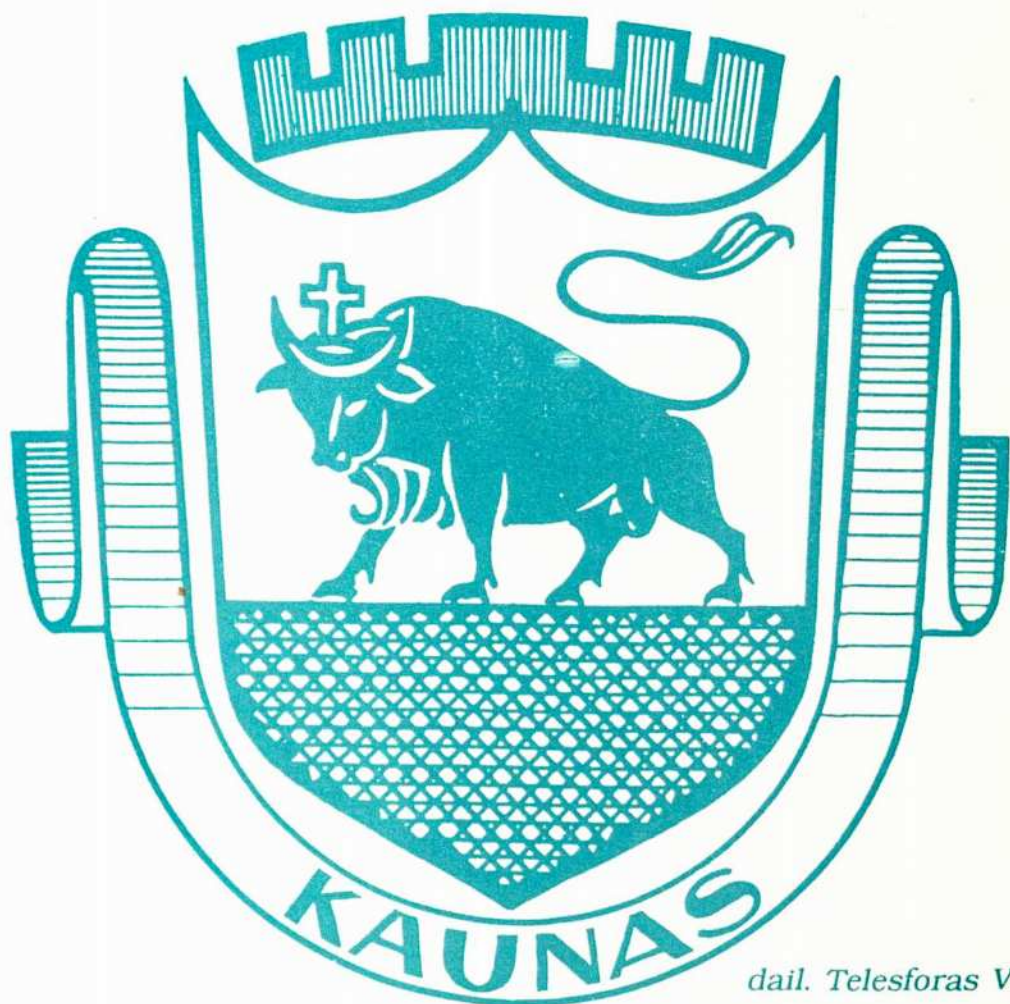
Regina Kučienė

13648 Kickapoo Trail

Lockport, IL 60441-8680

Tel ar FAX 708-301-6410

dail. Telesforas Valius

DĖKOJAME MŪSŲ RĖMĖJAMS

Marijai Seduikis už 5 dol. auką
p. p. Jarašiams už 5 dol. auką
Elenai Dambriūnienei už 5 dol. auką
Viktorui Lesniauskui už 5 dol. auką

Lithuanian Educational Council of the USA
13648 Kickapoo Trail Lockport, IL 60441 Tel. 708 - 301-6410